

Radiační ochrana při radiační havárii
Nové detektory záření pro veřejnost
Problém paniky a falešných zpráv při mimořádných událostech

Reakce obyvatel na mimořádnou radiační událost – co můžeme očekávat?

Díličí výsledky projektu BV IMPAKT – „Centrum pro podporu obyvatelstva pro případ skutečného nebo domnělého vzniku mimořádných jaderných a radiačních událostí”

Jiří Vinopal, Sociologický ústav Akademie věd ČR

jiri.vinopal@soc.cas.cz

1. duben 2025, Rosice u Brna

Znalosti o radiaci (test, 12 otázek)

Který zdroj radioaktivního záření představuje za běžných okolností za celý život pro průměrného Čecha největší dávku?

01:Záření v souvislosti se zdravotními výkony.

02:Záření z radonu v domácnostech.

03:Záření z dalších umělých zdrojů (jaderné elektrárny, spad ze zkoušek jaderných zbraní a havárií jaderných elektráren, sterilizace výrobků pomocí záření apod.).

09:Nevím

Co byste správně měl/a ihned udělat, jste-li doma a zazní signál sirény, který upozorní na radiální havárii?

01:Otevřít okno, abyste slyšel/a hlášení místního rozhlasu o tom, co se děje.

02:Zavřít okna a dveře a zapnout rádio nebo televizi, abyste se informoval/a, co se děje.

03:Zavolat na tísňovou linku, abyste se informoval/a, co se děje.

09:Nevím

Co byste správně měl/a ihned udělat, když nejste doma a dozvěděl/a se o radiální havárii, která se stala v blízkosti místa, kde se právě nacházíte?

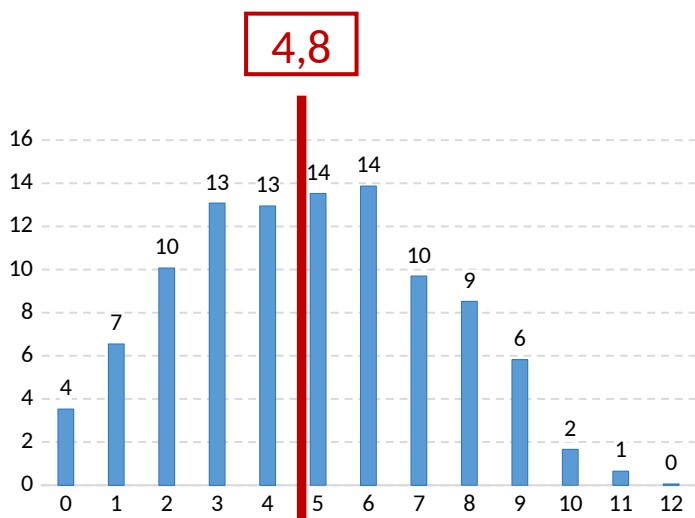
01:Zavolat na tísňovou linku a získat další informace.

02:Ukryt se v nejbližší budově.

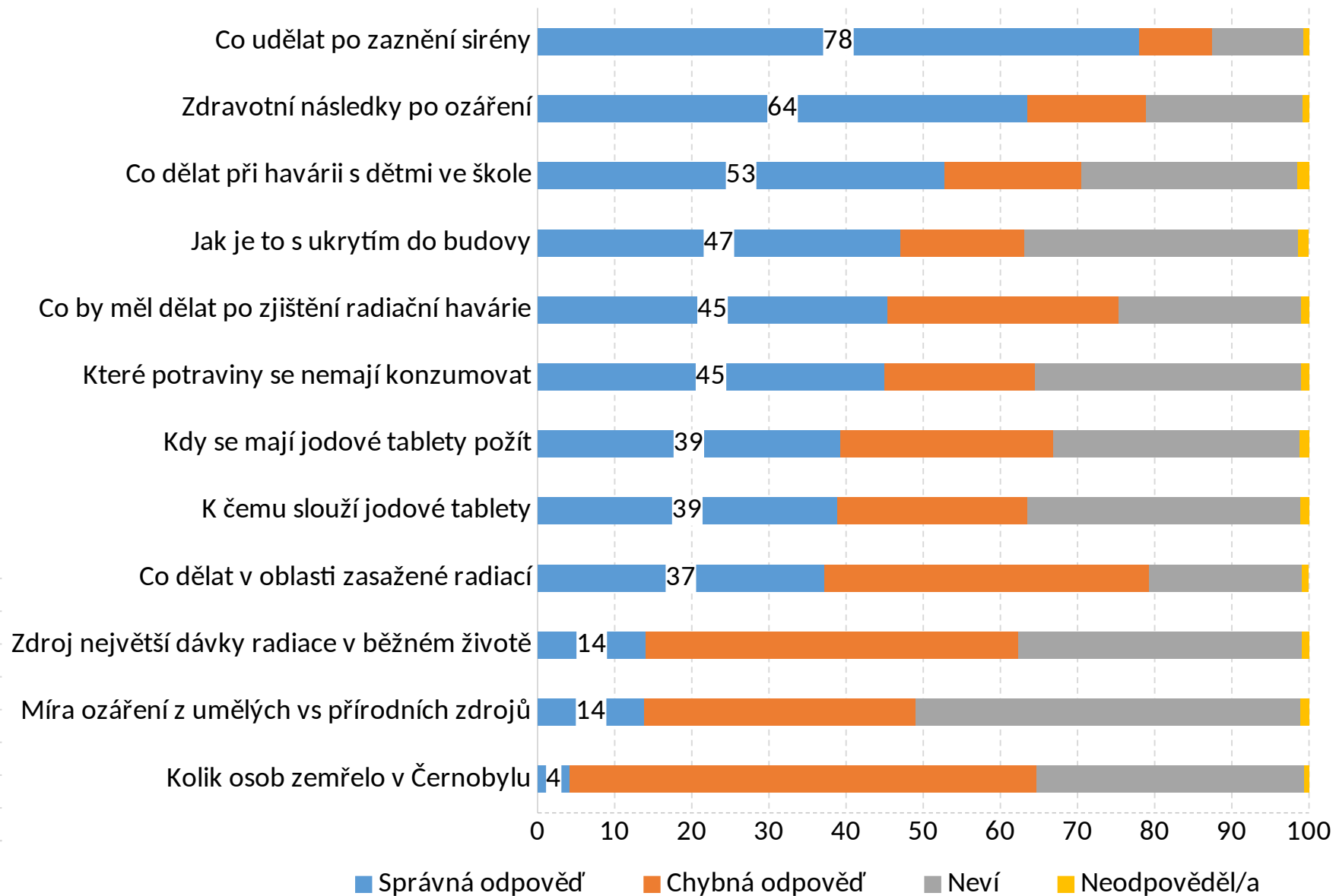
03:Co nejrychleji se přepravit domů.

09:Nevím

Znalosti o radiaci (test, 12 otázek)

4,8

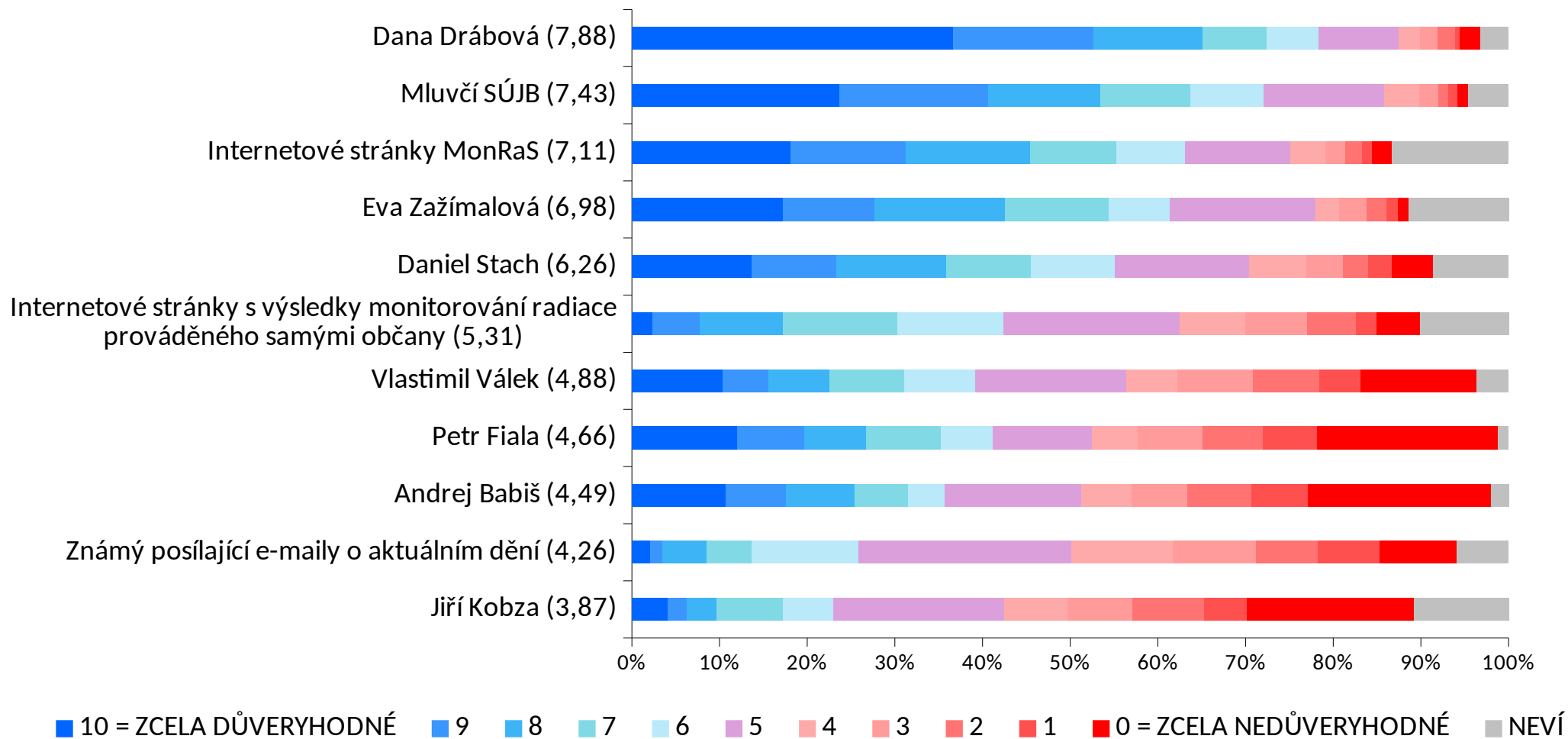

■ Správná odpověď ■ Chybná odpověď ■ Neví ■ Neodpověděl/a

Důvěra možným zdrojům informací o radiační situaci

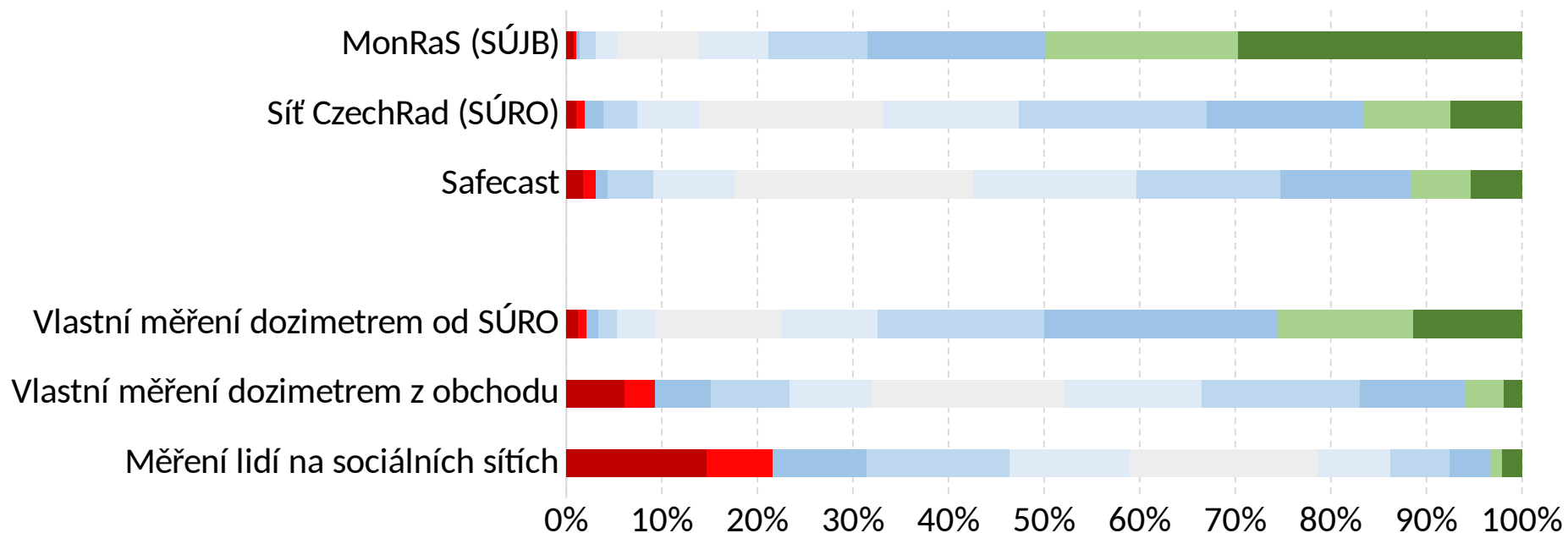
Důvěra (vybraným) informačním zdrojům

Informace o radiační situaci se dnes člověk může dozvídat z různých zdrojů. Nakolik důvěryhodné jsou pro Vás osobně následující: (0 = zcela nedůvěryhodné až 10 = zcela důvěryhodné)

Důvěra systémům měření radiace

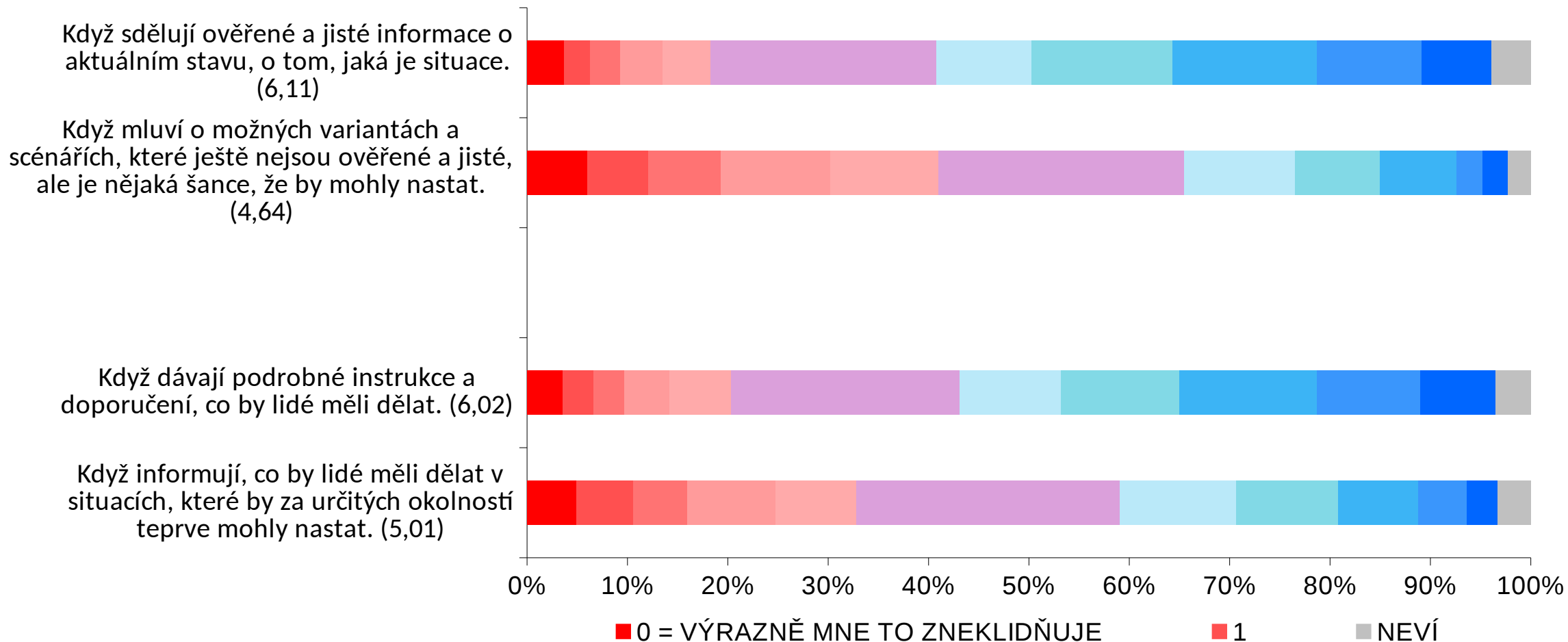
Měření radiace v současné době provádějí různé subjekty. Nakolik důvěřujete informacím o míře radiace z následujících zdrojů: (0 = vůbec nedůvěřuje až 10 = naprosto důvěřuje)

Komunikace v případě radiační mimořádné události

Informování při RMU

Jak na Vás samotného působí, když v případě hrozící mimořádné jaderné nebo radiační události zodpovědné orgány sdělují následující druhy informací?

Informování při RMU

Jak by podle Vás měly zodpovědné orgány informovat v případě hrozící mimořádné jaderné nebo radiační události? (2022)

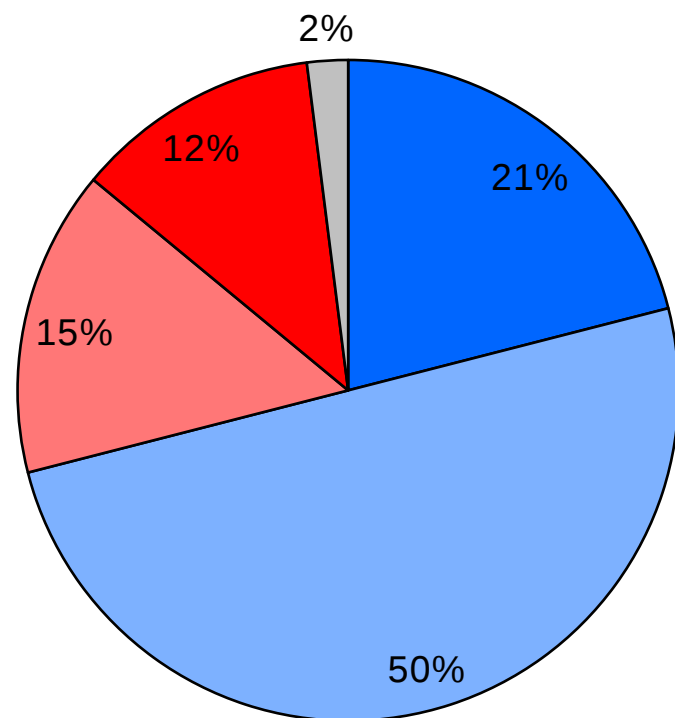

Chart Title

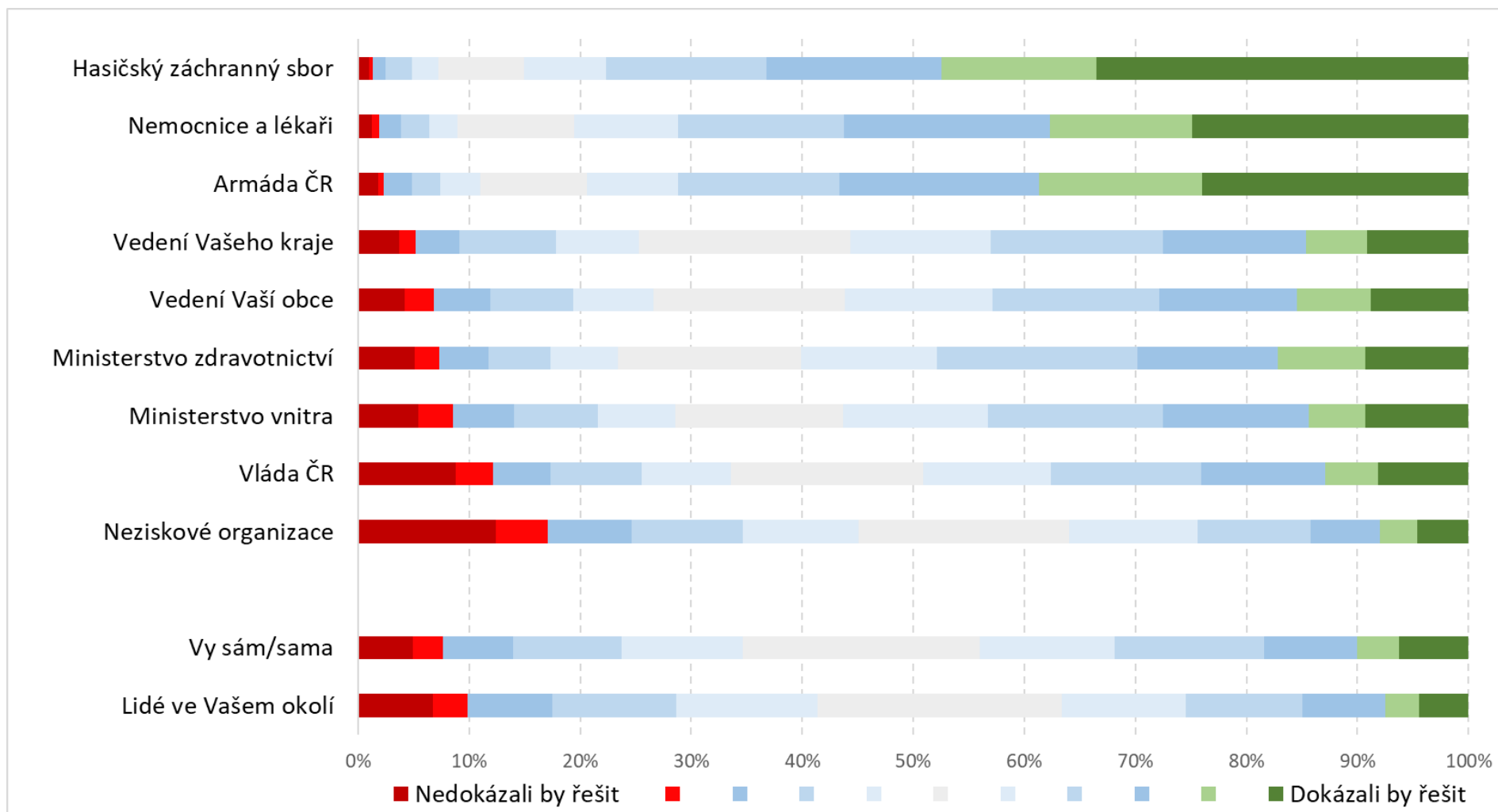
- pouze ty informace, které jsou nezbytně nutné
- všechny informace, které jsou ověřené a jisté
- všechny varianty a scénáře, které by mohly pravděpodobně nastat
- všechny varianty a scénáře, u kterých je teoretická možnost, že by mohly nastat
- neví

Reakce v případě radiální mimořádné události

„Pokud by v místě vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací...“

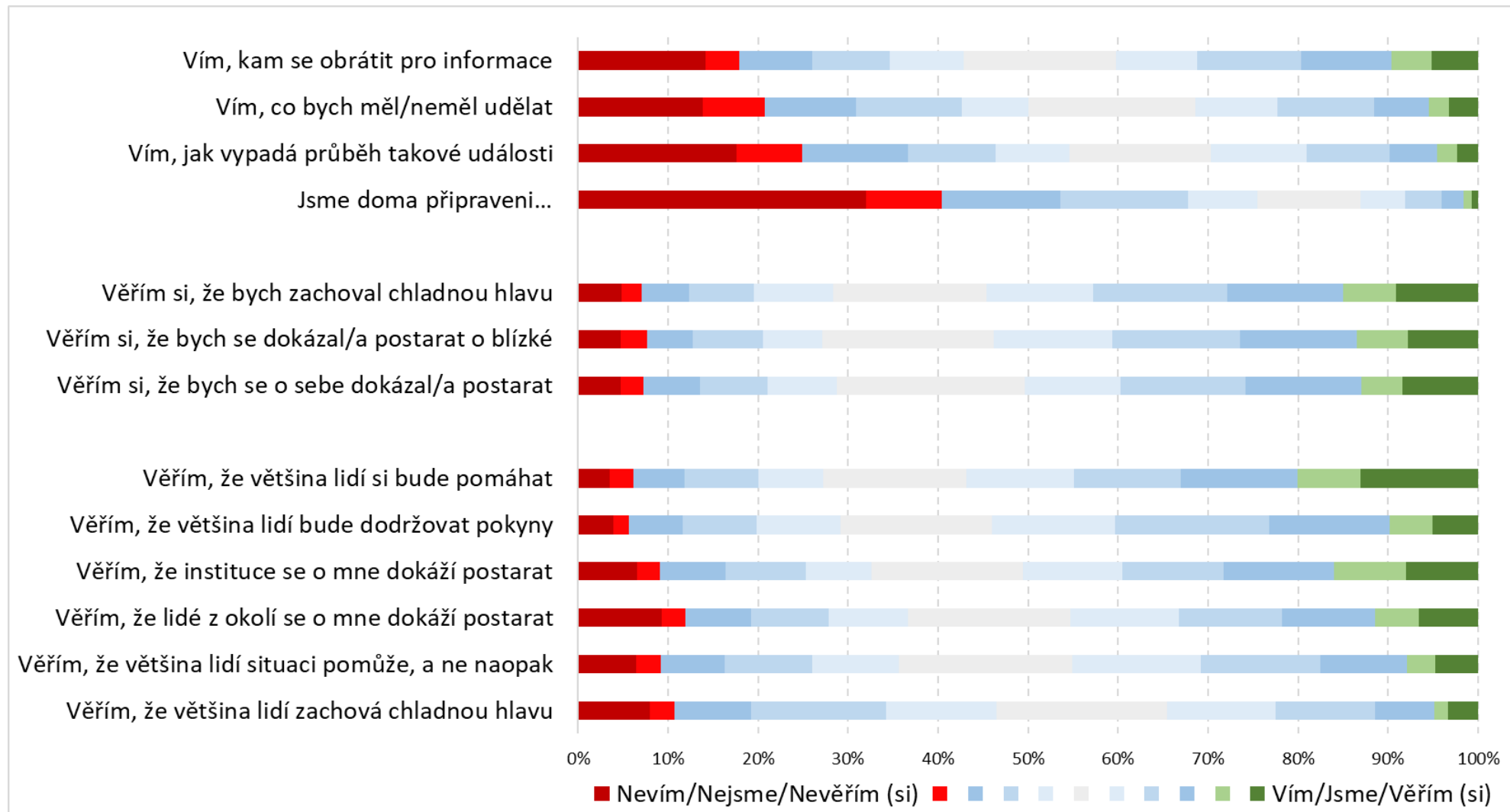
Kontrola situace – vnější

Pokud by v místě vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací, nakolik myslíte, že by následující instituce dokázaly situaci účinně řešit? (0 - 10)

Kontrola situace – vnitřní

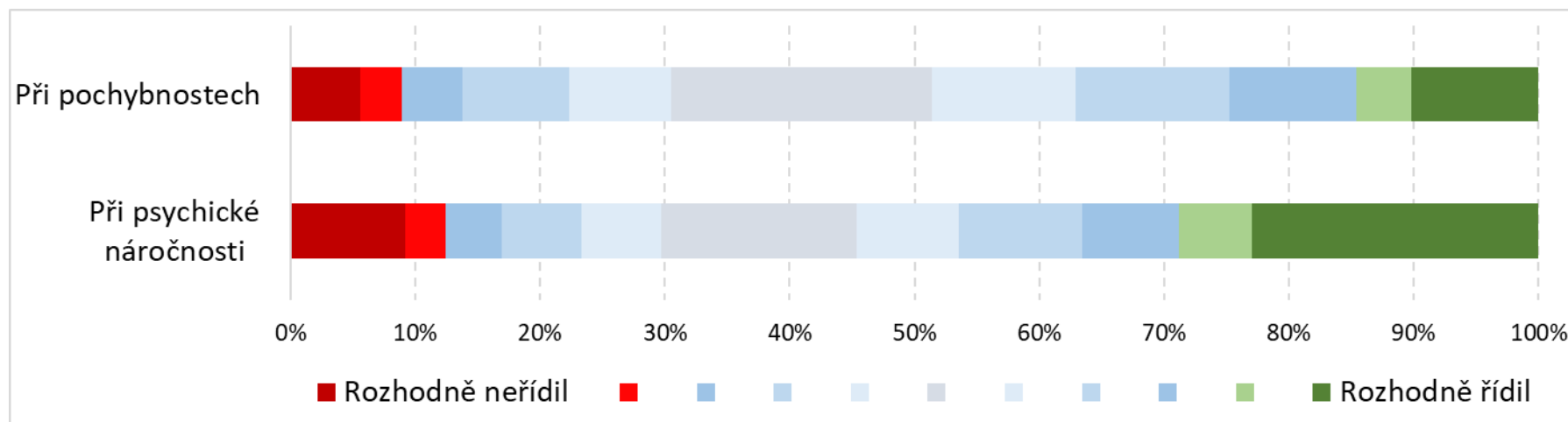
Pokud by v místě Vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací, nakolik myslíte, že by pro Vás platila následující tvrzení? (0 - 10)

Očekávaná míra dodržování pokynů

Kdybyste měl/a v takové situaci pochybnosti o správnosti pokynů odpovědných institucí, myslíte, že byste se jimi řídil/a, či nikoli? (0 - 10)

Kdyby to bylo psychicky velmi náročné, například byste se měl ukrýt namísto útěku, nechat děti ve škole nebo školce, nevycházet z domu, i kdybyste měl/a obavy o sousedy, další členy rodiny, známé, atp., myslíte, že byste se pokyny odpovědných institucí řídil/a, či nikoli? (0 - 10)

Reakce v případě radiální nehody v JET

„Představte si situaci, že v hlavním televizním zpravodajství zachytíte následující zprávu:

Dnes dopoledne došlo v jaderné elektrárně Temelín k radiální nehodě na prvním výrobním bloku. Havarijní štáb elektrárny a krizový štáb Státního úřadu pro jadernou bezpečnost řeší vzniklou situaci tak, aby neměla dopady na obyvatele a životní prostředí. Okolí elektrárny není nijak dotčeno, říká...

...vedoucí krizového štábu Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.“

...ministr zdravotnictví.“

...generální ředitel hasičského záchranného sboru.“

...starosta Temelína.“

...předseda SPD, Tomio Okamura.“

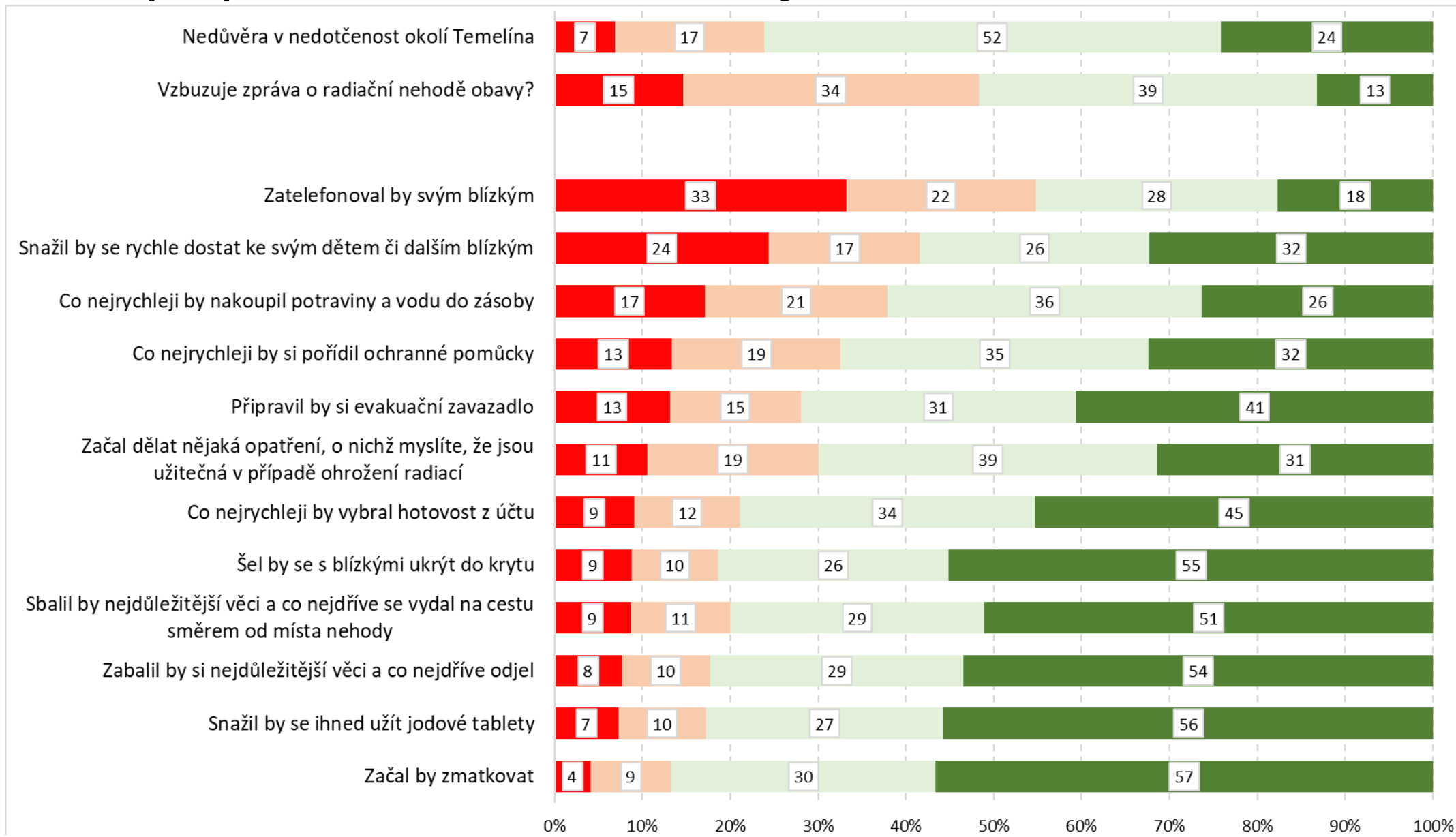
Do jaké míry důvěřujete, že okolí elektrárny není nijak dotčeno? 0 = NAPROSTO DŮVĚŘUJI až 10 = NAPROSTO NEDŮVĚŘUJI

Vzbuzuje ve Vás tato zpráva obavy? A pokud ano, jak velké? 0 = NAPROSTO ŽÁDNÉ OBAVY až 10 = NAPROSTO ZÁSADNÍ OBAVY

Jak pravděpodobně byste po zachycení této zprávy:... 0 = ROZHODNĚ NE až 10 = ROZHODNĚ ANO

- Začal/a byste dělat nějaká opatření, o nichž myslíte, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací?
- Podrobněji byste tuto událost v dalších dnech sledoval/a?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace ve veřejnoprávních médiích (vč. jejich webů)?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na některém z velkých zpravodajských webů?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na internetových webech, které obvykle vykládají události jinak než většinová média?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na sociálních sítích (Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube apod.)?
- Sdílel/a byste informaci o této zprávě na sociálních sítích (Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube apod.)?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na webech odpovědných státních institucí?
- Zavolal/a nebo napsal/a byste (např. přes aplikace WhatsApp, Messenger, Telegram, apod.) někomu, o kom si myslíte, že má v těchto věcech lepší přehled, abyste zjistil/a jeho/její názor?
- Zavolal/a nebo napsal/a byste (např. přes aplikace WhatsApp, Messenger, Telegram, apod.) o této události lidem, kteří by o ní podle Vás měli vědět?
- Sbalil/a byste nejdůležitější věci a co nejdříve se vydal/a na cestu směrem od místa nehody?
- Co nejrychleji byste nakoupil/a potraviny a vodu do zásoby?
- Co nejrychleji byste si pořídil/a ochranné pomůcky?
- Co nejrychleji byste si vybral/a hotovost z účtu?
- Šel/šla byste se s blízkými ukrýt do krytu civilní ochrany?
- Zabalil/a byste si nejdůležitější věci a snažil/a se co nejdříve odjet?
- Snažil/a byste se rychle dostat ke svým dětem či dalším blízkým?
- Zatelefonoval/a byste svým blízkým?
- Snažil/a byste se ihned užít jodové tablety?
- Začal/a byste zmatkovat, byl/a byste v naprosté nejistotě co dělat?
- Připravil/a byste si evakuační zavazadlo?
- Zavolal/a byste na tísňovou linku se žádostí o rady, co dělat?
- Snažil/a byste někde získat informace o aktuální úrovni radiace v místě vašeho bydliště?
- Zavolal/a byste na linku odpovědných státních institucí se žádostí o rady, co dělat?
- Řekl/a byste o této události každému, kdo by o ní podle mne měl vědět?

Reakce v případě radiální nehody v JET

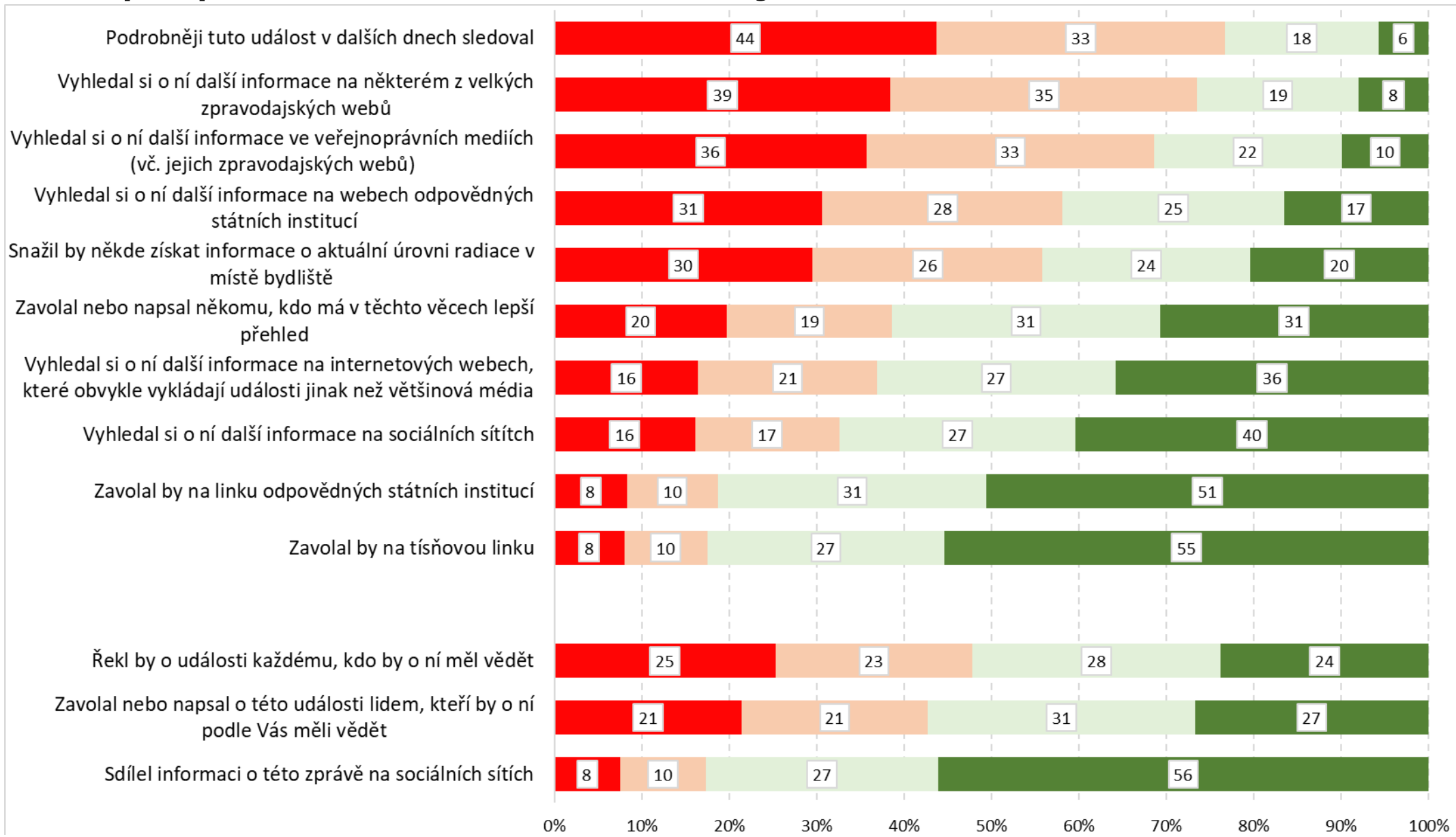

Pozn.: Průměry za všechny varianty bez Tomia Okamury.

CVVM SOÚ AV ČR, 19. 4. 2024 – 5. 5. 2024, N = 1708, pravděpodobnostní výběr, CAWI

■ Rozhodně ano (10 - 9) ■ Spíše ano (8 - 6) ■ Spíše ne (5 - 2) ■ Rozhodně ne (1 - 0)

Reakce v případě radiální nehody v JET

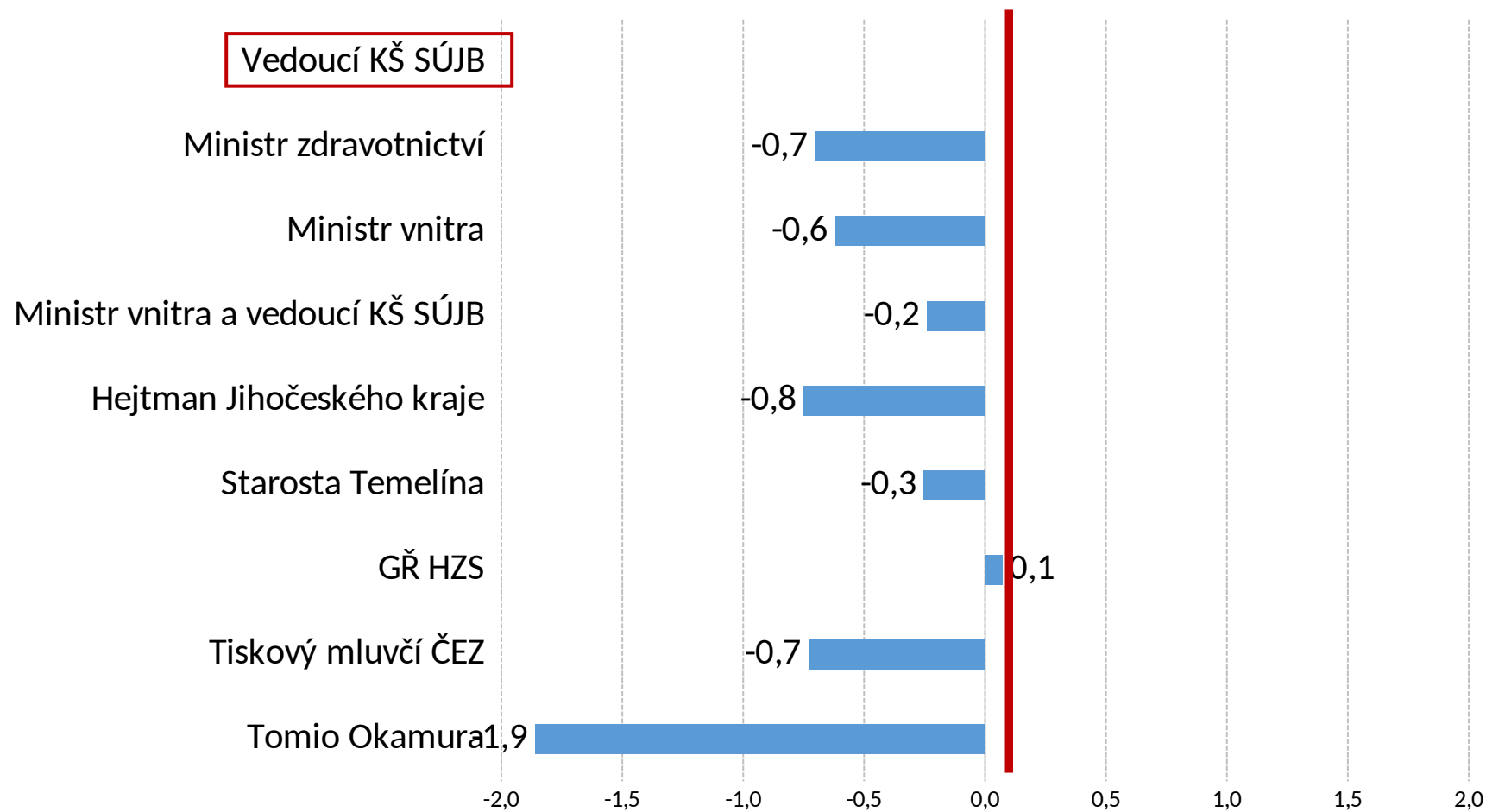

Pozn.: Průměry za všechny varianty bez Tomia Okamury.

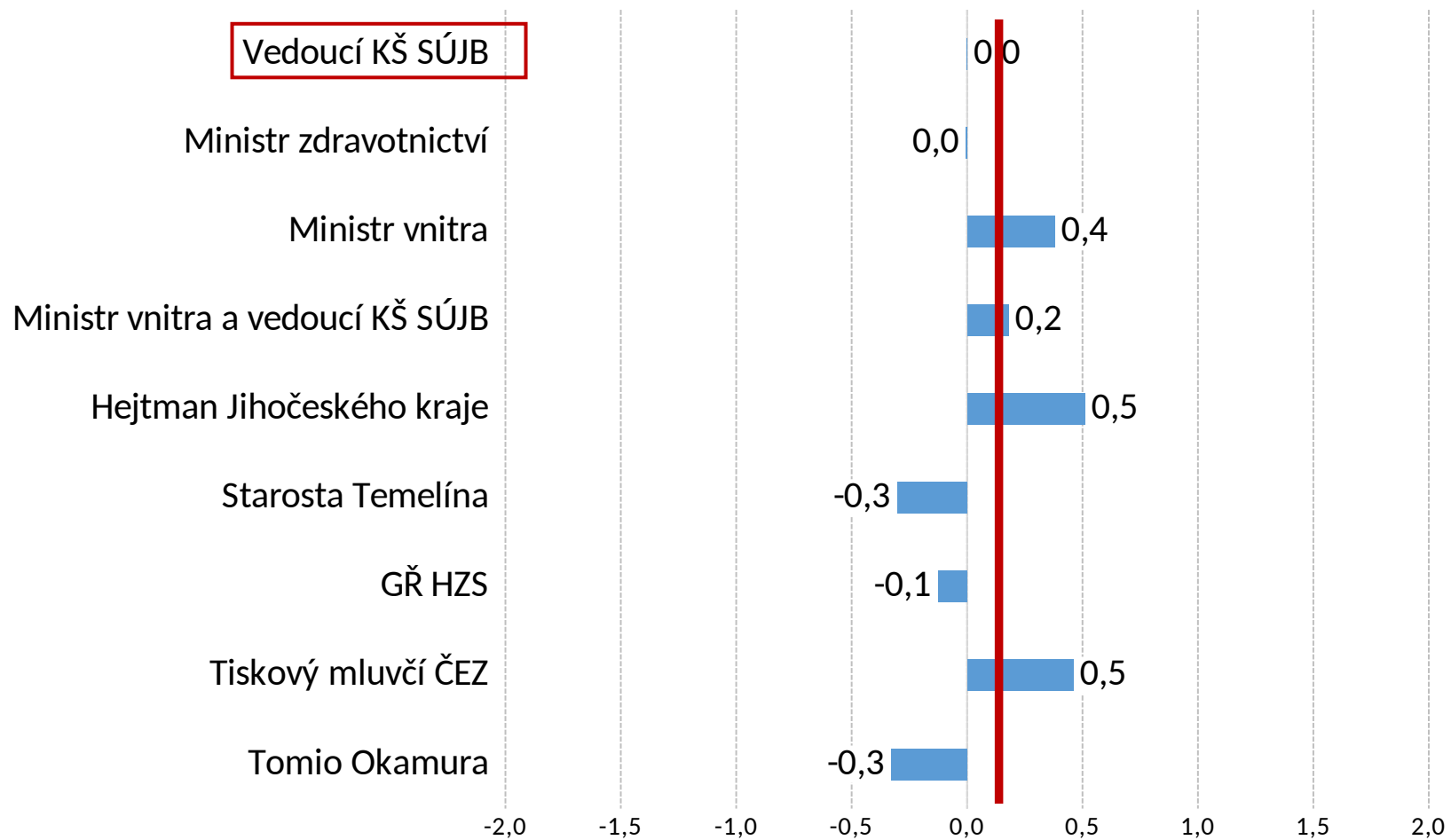
CVVM SOÚ AV ČR, 19. 4. 2024 – 5. 5. 2024, N = 1708, pravděpodobnostní výběr, CAWI

■ Rozhodně ano (10 - 9)
 ■ Spíše ano (8 - 6)
 ■ Spíše ne (5 - 2)
 ■ Rozhodně ne (1 - 0)

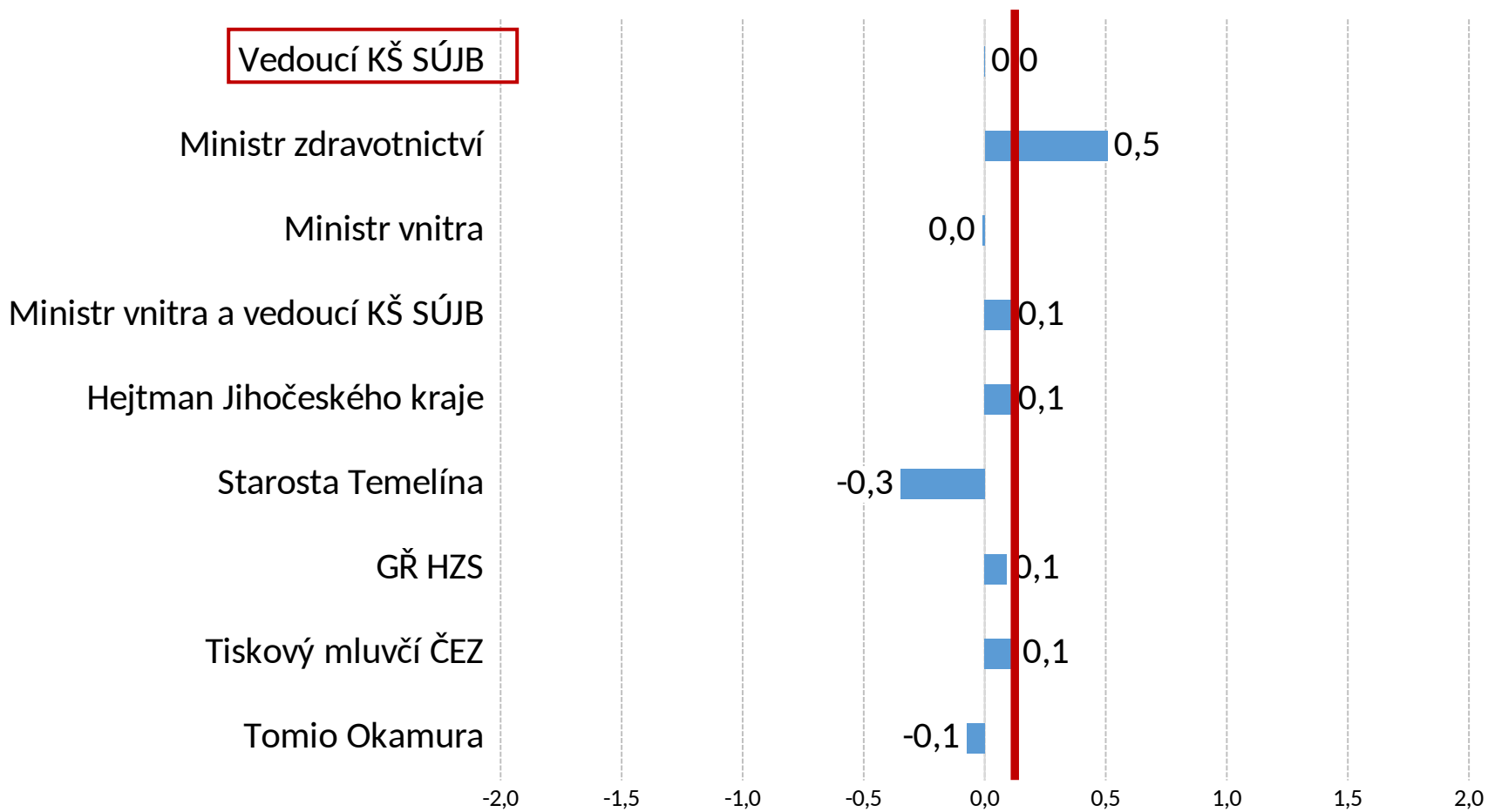
Důvěra, že okolí JET není dotčeno

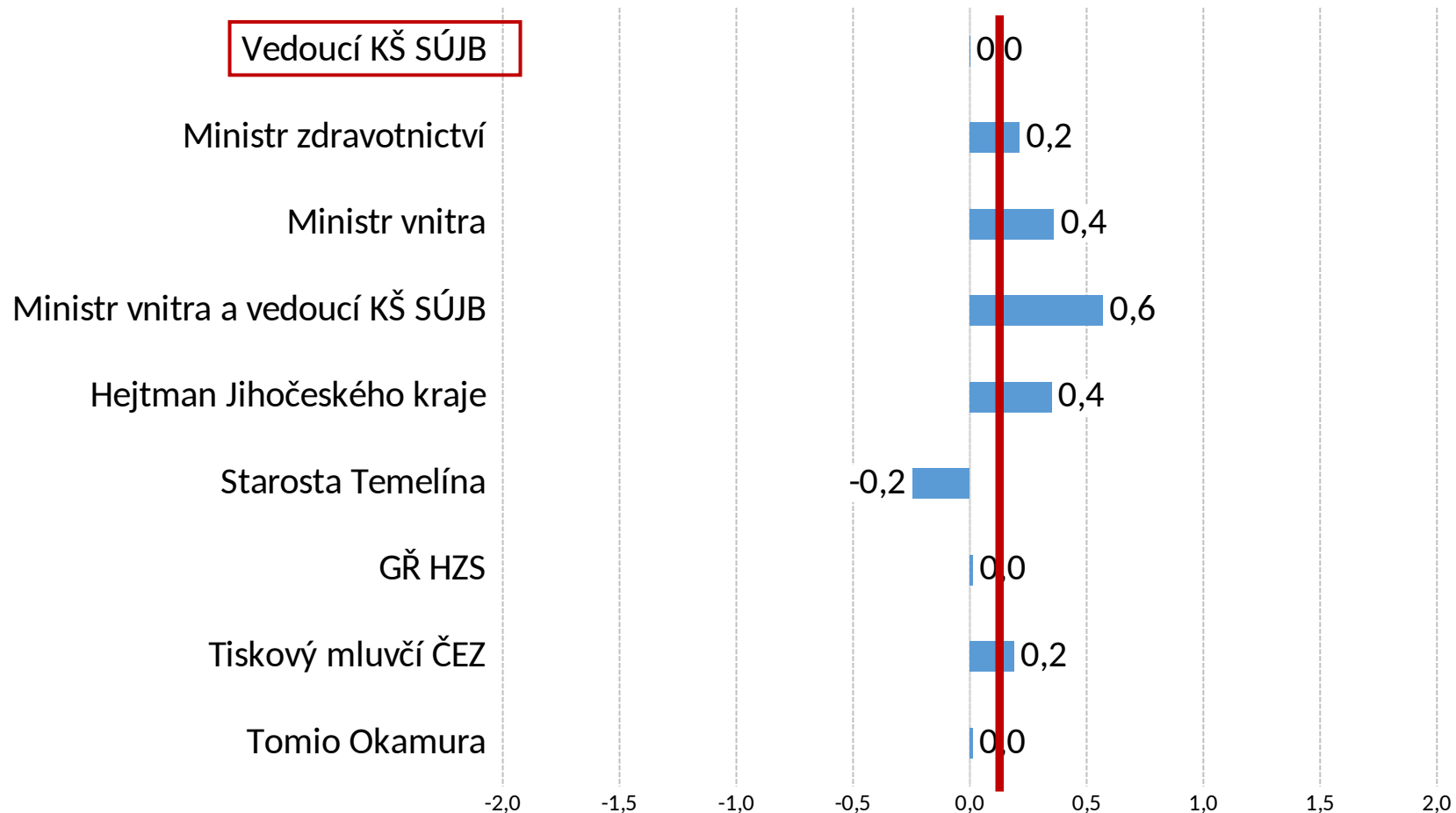
Obavy, jaké zpráva vzbuzuje

Činění opatření, o nichž si člověk myslí, že jsou užitečná...

Podrobné sledování této události v dalších dnech

Děkuji za pozornost.

Reakce obyvatel na mimořádnou radiální událost – co můžeme očekávat?

Dílčí výsledky projektu BV IMPAKT – „Centrum pro podporu obyvatelstva pro případ skutečného nebo domnělého vzniku mimořádných jaderných a radiálních událostí”

Jiří Vinopal, Sociologický ústav Akademie věd ČR

jiri.vinopal@soc.cas.cz

1. duben 2025, Rosice u Brna

Realizovaná šetření

IMP_2021 Dotazníkové šetření IMPAKT 2021 (11. 9. – 8. 10. 2021, N= 915)

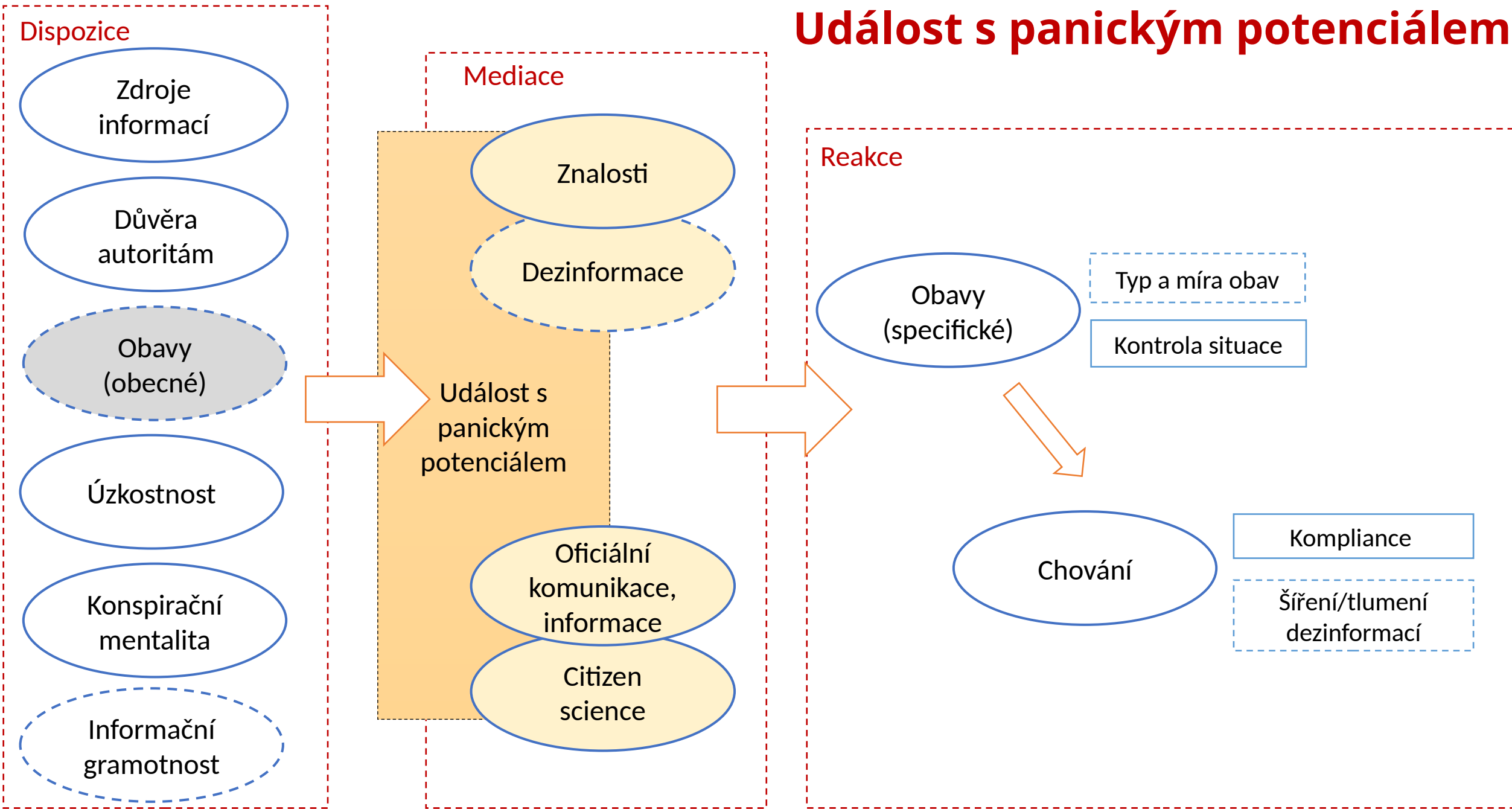
IMP_2022 Dotazníkové šetření IMPAKT 2022 (18. 3. – 9. 5. 2022, N = 845)

IMP_2023.1 Dotazníkové šetření IMPAKT 2023.1 (13. 9. – 23. 9. 2023, N = 861)

IMP_2023.2 Dotazníkové šetření IMPAKT 2023.2 (1. 12. – 11. 12. 2023, N = 1 097)

IMP_2024 Dotazníkové šetření IMPAKT 2024 (19. 4. – 5. 5. 2024, N = 1708)

Událost s panickým potenciálem

Reakce v případě mimořádné události v JET

Koef. Beta Vše statisticky významné	Důvěra	Obavy	Opatření	Vyhledávání informací	Šíření informací	Komunikace na soc. sítích
Mluvčí - ministr zdravotnictví (vs. VKŠ SÚJB)	-0,088			0,069		
Mluvčí - GŘ HZS (vs. VKŠ SÚJB)						
Mluvčí - Starosta Temelína (vs. VKŠ SÚJB)						
Mluvčí - Tomio Okamura (vs. VKŠ SÚJB)	-0,256			0,077		
Pohlaví	-0,094	0,099	0,106	0,099	0,108	
Věk	0,101					-0,101
Vzdělání s maturitou (vs. ZŠ)						
Vzdělání VŠ (vs. ZŠ)						
Index obav	-0,105	0,255	0,172	0,197	0,130	0,098
Index úzkosti		0,134	0,191		0,120	0,154
Index konspirační mentality	-0,122	0,170	0,286	0,230	0,243	0,201
Index důvěry - CELOSTÁTNÍ politické instituce						
Index důvěry - LOKÁLNÍ politické instituce						
Index důvěry - PROFESIONÁLOVÉ, ODBORNÍCI	0,109		-0,103	0,078		
Index důvěry - MEDIA		0,109				-0,221
Index důvěry - VEŘEJNOPRÁVNÍ MEDIA						
Index důvěry - INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍŤE						0,195
Index hodnocení tradičních medií			0,114	0,172		0,144
Důležitost alternativních zdrojů informací o politice		0,113	0,130	0,201	0,098	0,195
Index důvěry v konspirační narativy				-0,144		
Informační gramotnost	0,107		-0,079	0,102		
Znalosti o radiaci				0,129		
Index důvěry v okolí	0,104				0,112	
Index důvěry v sebe						
Index pocitu připravenosti			0,080	0,082		
Index očekávané vlastní kompliance	0,100	-0,090				
Index důvěry systémům měření radiace				0,101	0,141	
Index spolehnutí na instituce			0,100			0,098
Index názorového vůdcovství (SGOLS)						
Spokojenost se životem						
Životní úroveň domácnosti						
Hodnocení ekonomické situace v ČR						
Spokojenost s politickou situací v ČR						

Formulovat raději odborně, anebo laicky?

Představte si situaci, že v hlavním televizním zpravodajství zachytíte zprávu uvedenou níže.

Nakolik důvěřujete, že situace není nebezpečná?

0 = VŮBEC NEDŮVĚŘUJI až 10 = NAPROSTO DŮVĚŘUJI

ODBORNĚ

V1

I když v některých geologicky specifických lokalitách České republiky byly v posledních dnech dozimetry naměřeny hodnoty radiace kolem 0,12 mikroSv/h, tyto nepřekračují běžné přírodní radiační pozadí a nepředstavují pro obyvatele primární ani sekundární riziko, tvrdí [ministr zdravotnictví](#).

V2

I když v některých geologicky specifických lokalitách České republiky byly v posledních dnech dozimetry naměřeny hodnoty radiace kolem 0,12 mikroSv/h, tyto nepřekračují běžné přírodní radiační pozadí a nepředstavují primární ani sekundární riziko, tvrdí [zástupce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost](#).

V3

I když v některých geologicky specifických lokalitách České republiky byly v posledních dnech dozimetry naměřeny hodnoty radiace kolem 0,12 mikroSv/h, tyto nepřekračují běžné přírodní radiační pozadí a nepředstavují primární ani sekundární riziko, tvrdí [profesor jaderné fyziky z Českého vysokého učení technického](#).

LAICKY

V4

I když v některých lokalitách České republiky byly v posledních dnech naměřeny nadprůměrné hodnoty radiace, tyto nepřekračují běžné hladiny a nepředstavují pro obyvatele žádné riziko, tvrdí [ministr zdravotnictví](#).

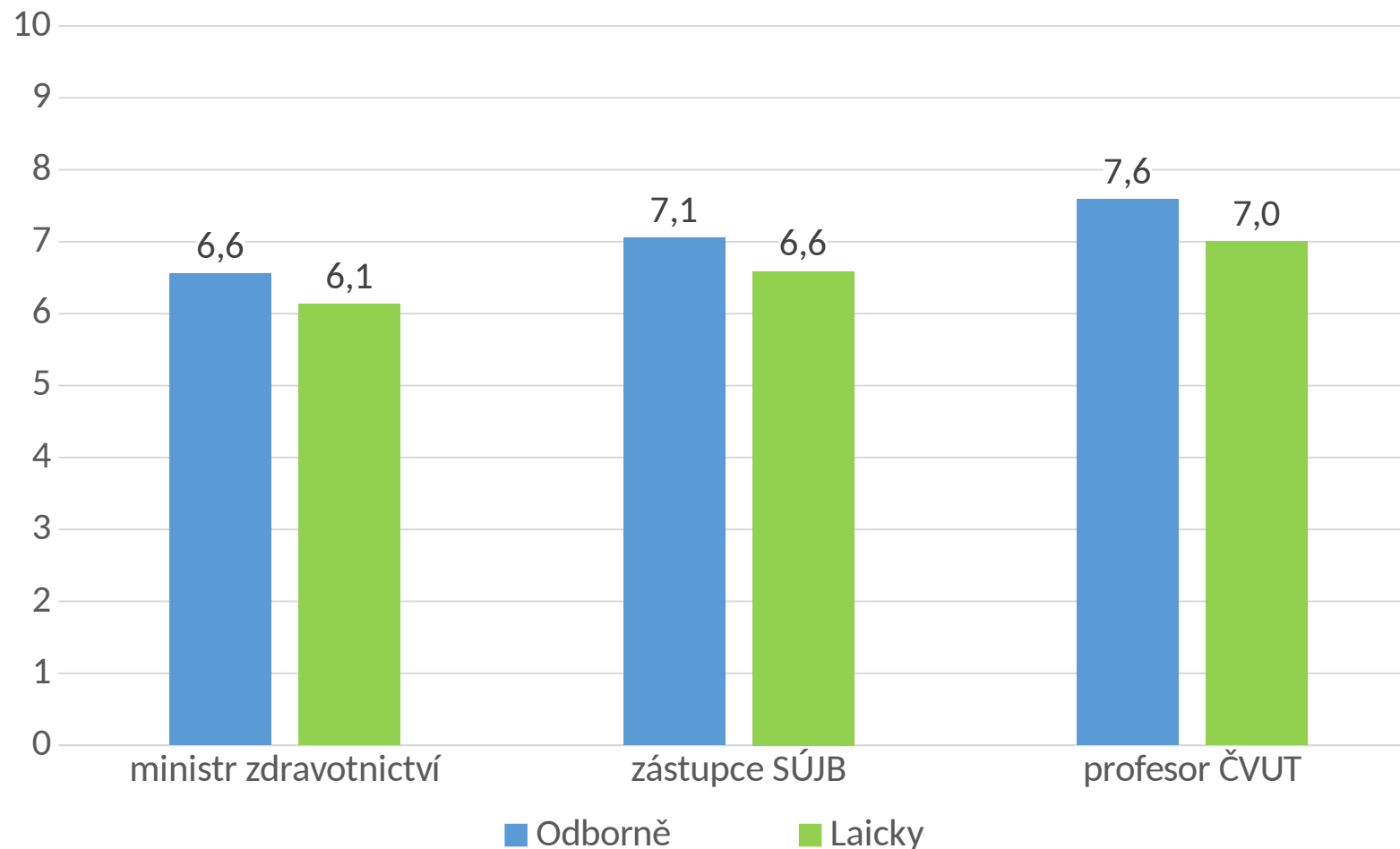
V5

I když v některých lokalitách České republiky byly v posledních dnech naměřeny nadprůměrné hodnoty radiace, tyto nepřekračují běžné hladiny a nepředstavují pro obyvatele žádné riziko, tvrdí [zástupce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost](#).

V6

I když v některých lokalitách České republiky byly v posledních dnech naměřeny nadprůměrné hodnoty radiace, tyto nepřekračují běžné hladiny a nepředstavují pro obyvatele žádné riziko, tvrdí [profesor jaderné fyziky z Českého vysokého učení technického](#).

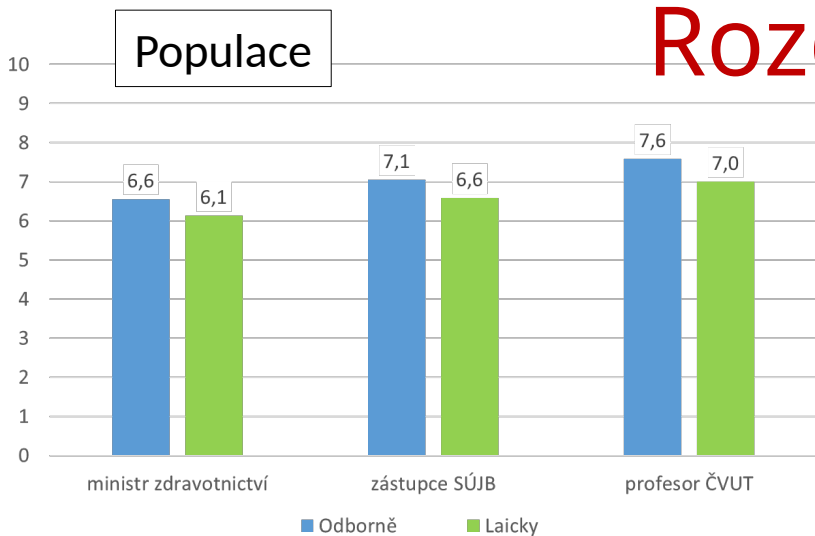
Formulovat raději odborně, anebo laicky?

Průměry na stupnici 0 – 10:
0 = VŮBEC NEDŮVĚŘUJI až 10 = NAPROSTO DŮVĚŘUJI

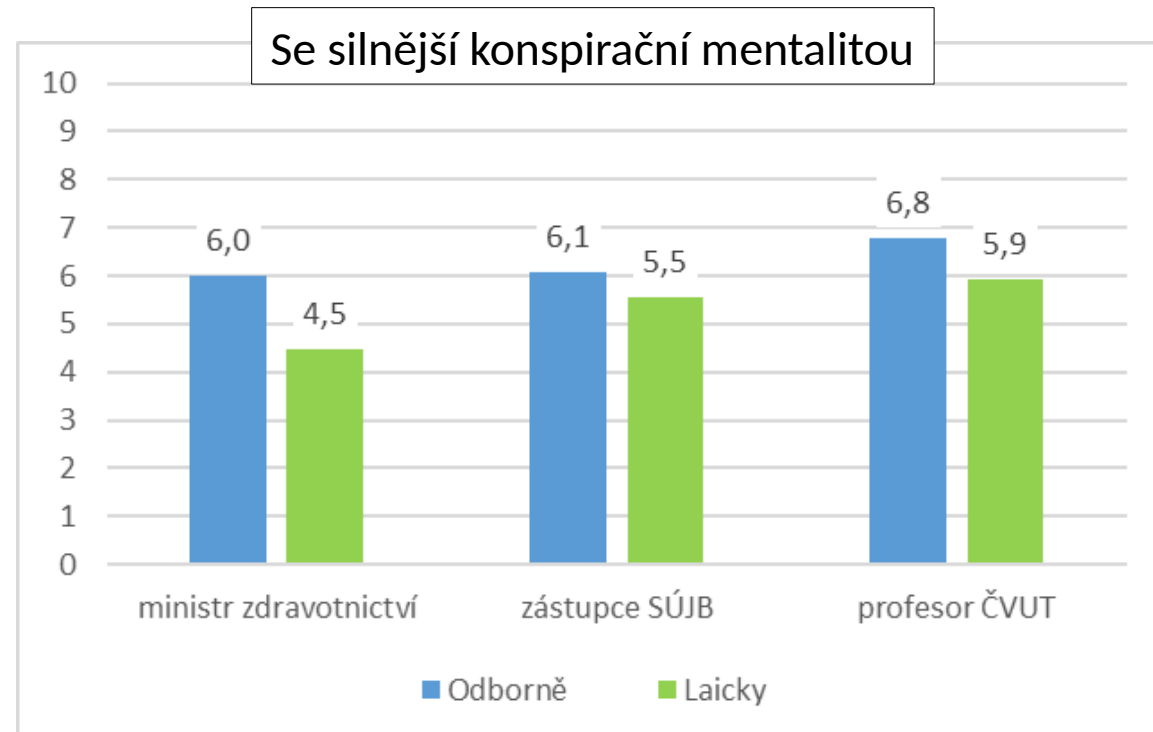
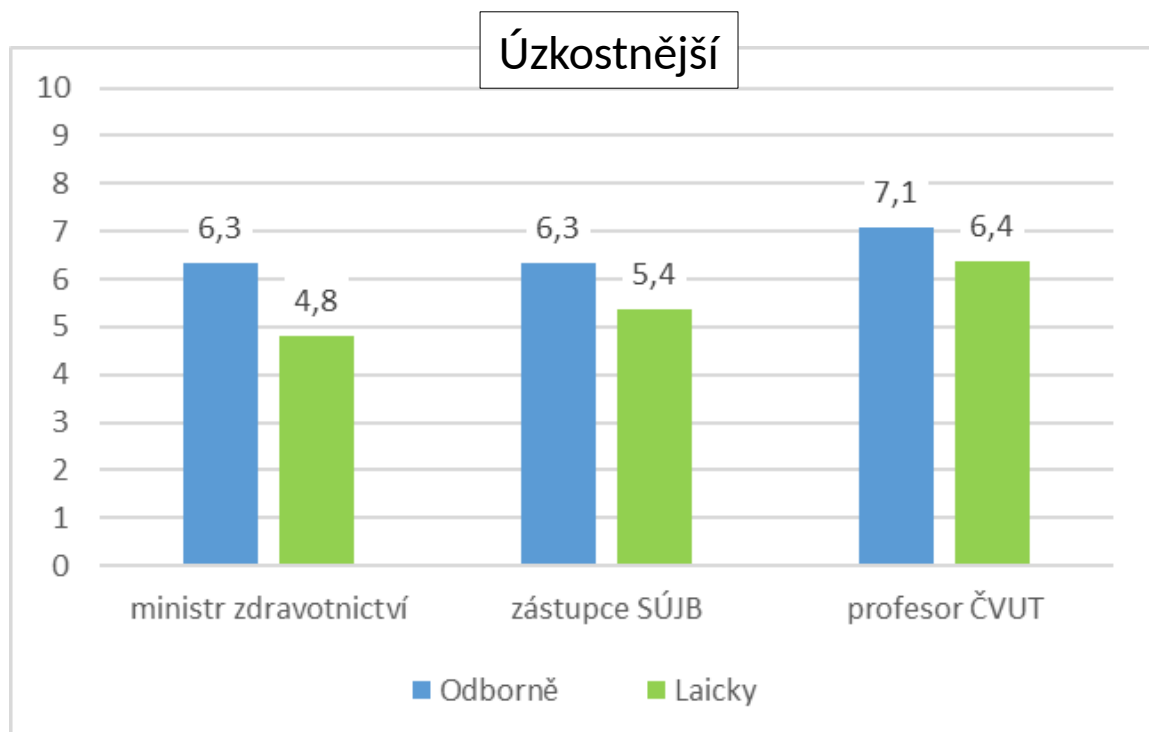
Říjen 2023, N = 861, repre ČR 18+

Rozdílné reakce na sdělení?

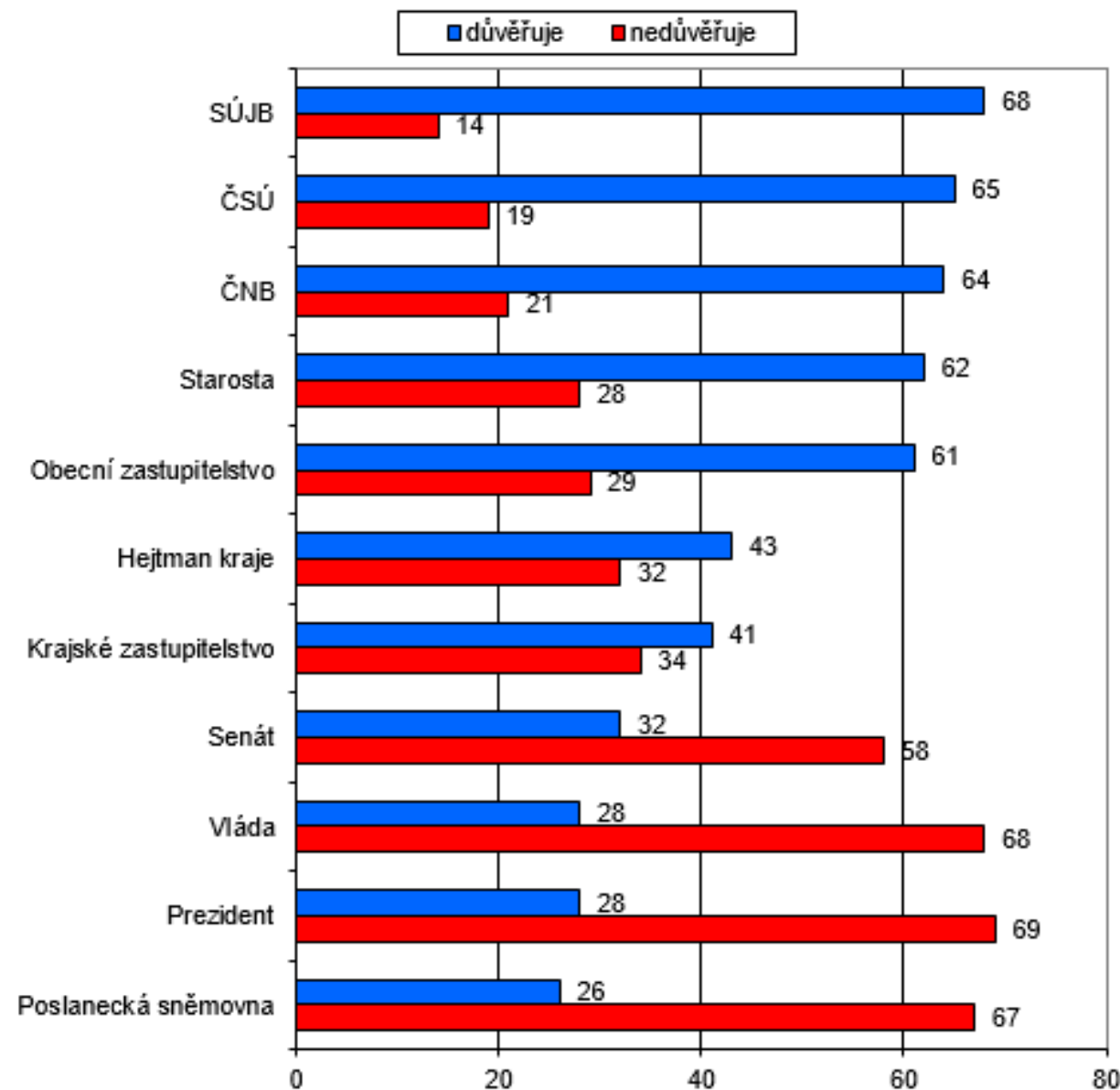
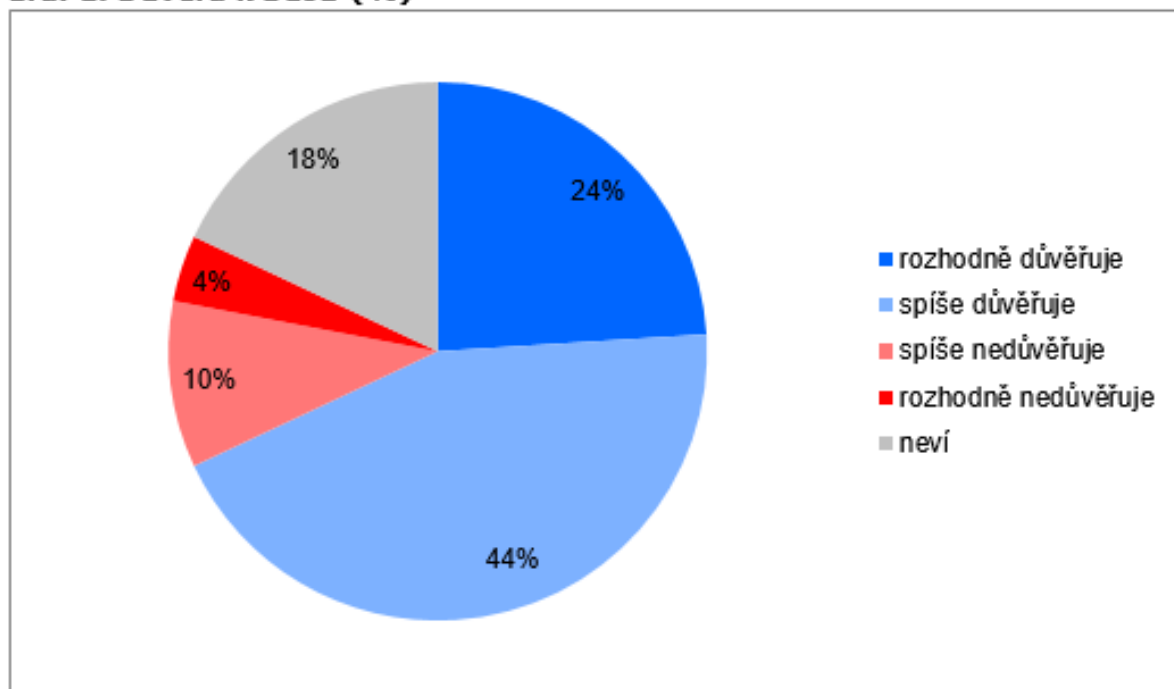
Průměry na stupnici 0 - 10:
0 = VŮBEC NEDŮVĚŘUJI až 10 = NAPROSTO DŮVĚŘUJI

Říjen 2023, N = 861, repre ČR 18+

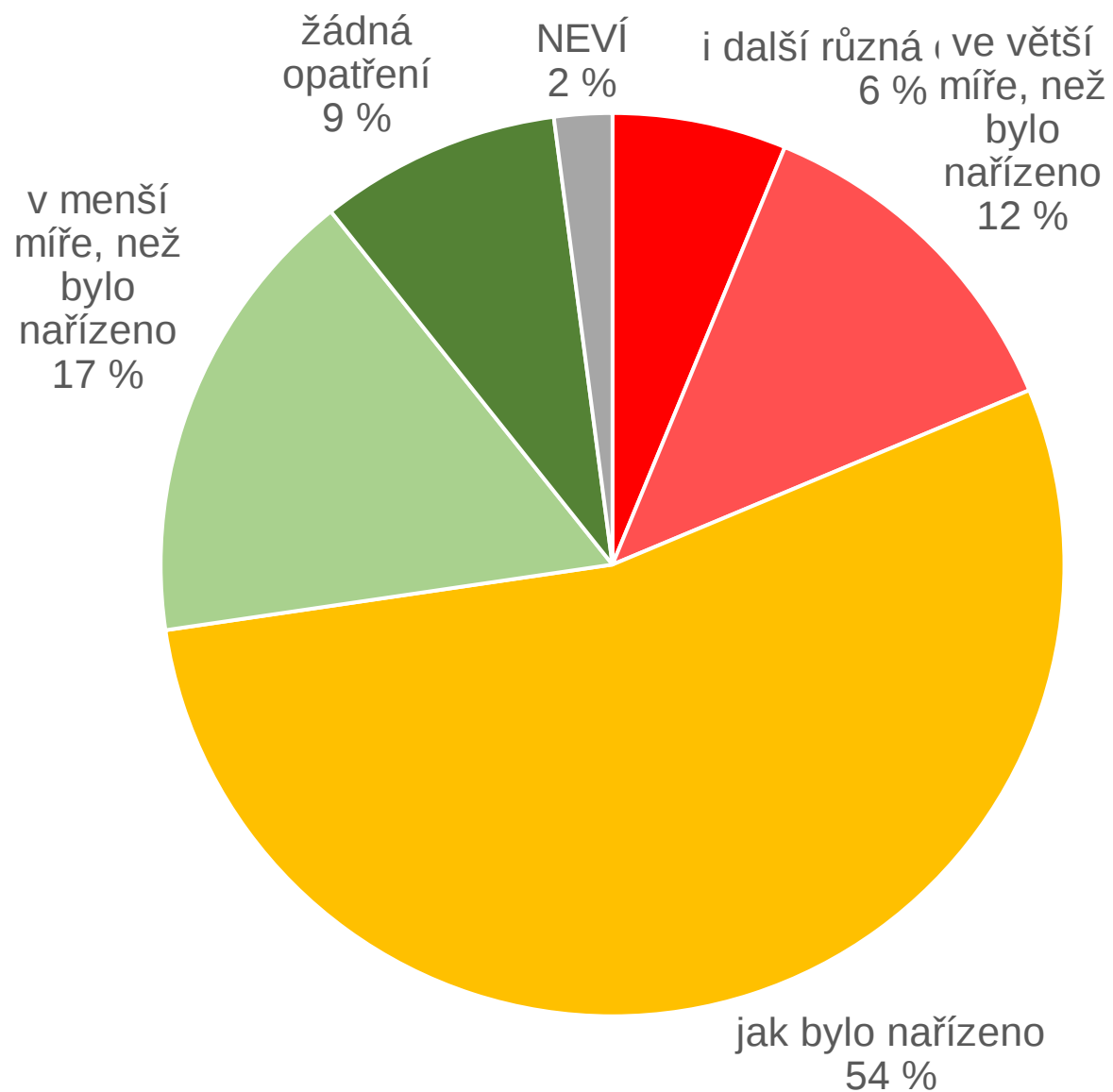
Důvěra SÚJB (2022) Graf 6. Důvěra a nedůvěra k SÚJB v kontextu hodnocení jiných institucí (%)

Graf 1. Důvěra k SÚJB (%)

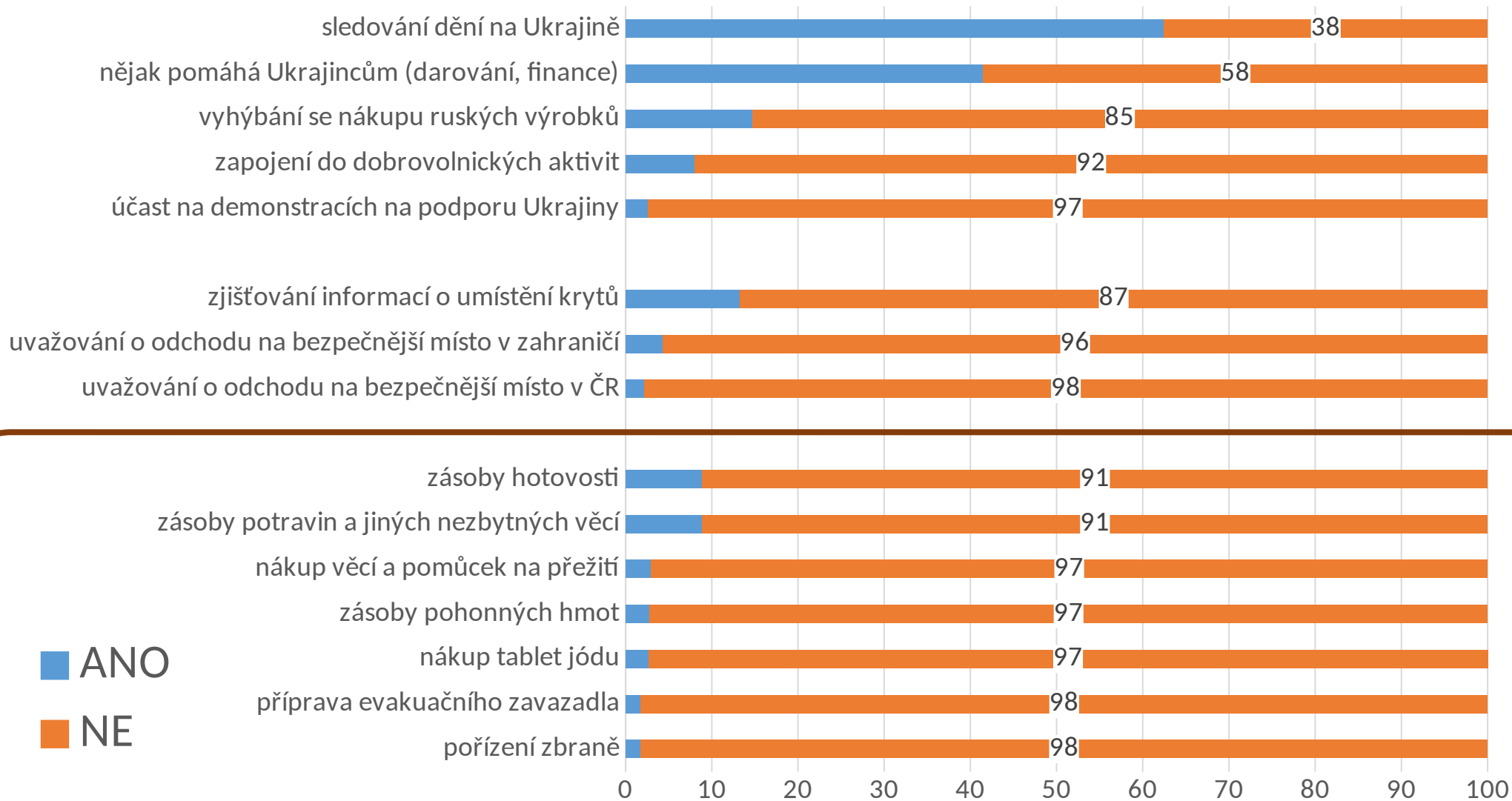
Znění otázky: „Řekněte prosím, důvěřujete: ...?“
Možnosti odpovědí: rozhodně důvěřuje - rozhodně nedůvěřuje.

Reakce na situaci C-19 – opatření (2021)

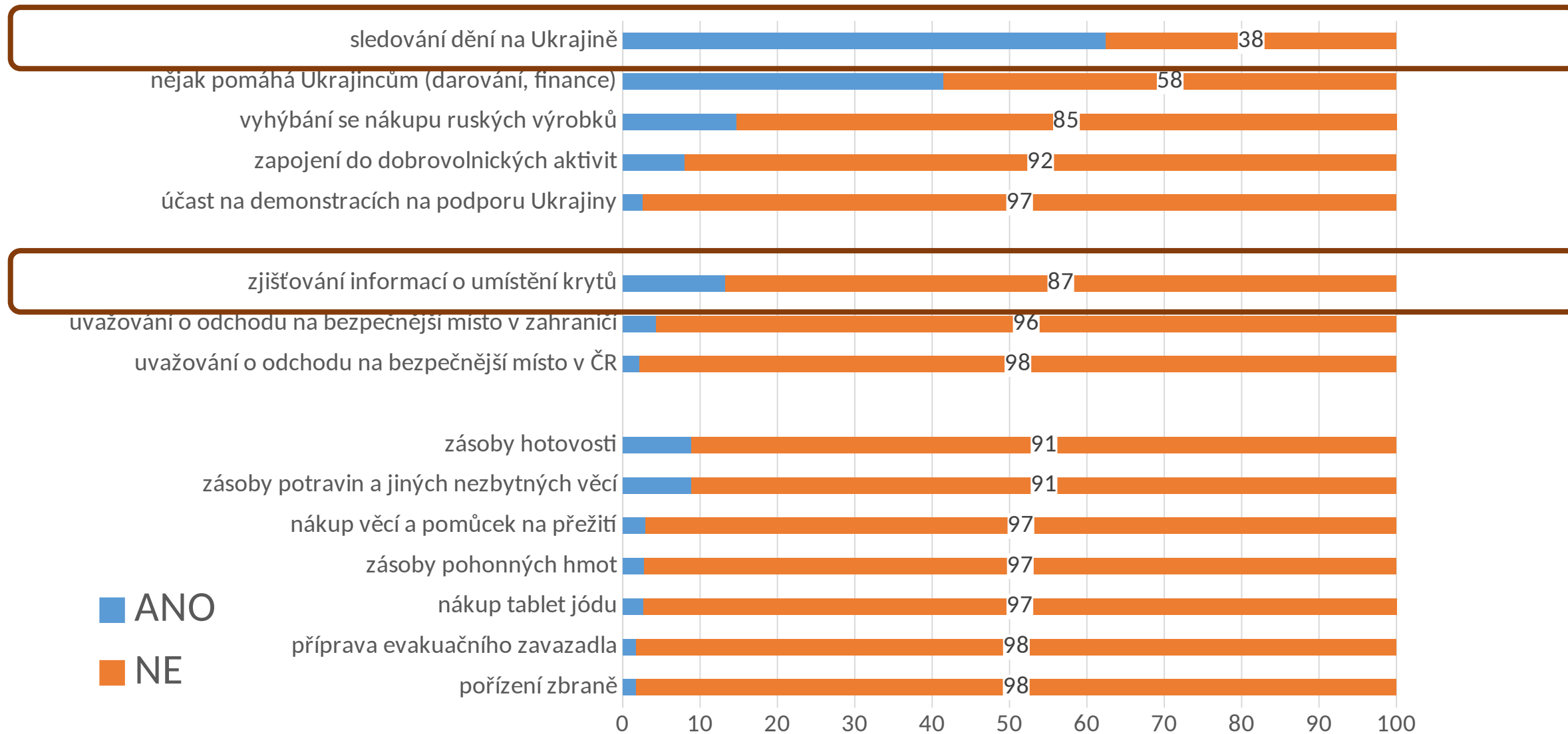
Znění otázky: „Když si vzpomenete na to, jaké bylo Vaše jednání v úplně prvních měsících pandemie COVID-19 v roce 2020. Řekl byste, že jste tehdy v reakci na pandemii: Nedělal žádná opatření, dělal opatření v menší míře, než bylo v té době nařízeno, dělal opatření přibližně v takové míře, jak byla nařízena, dělal opatření ve větší míře, než bylo v té době nařízeno, dělal i další různá opatření, o kterých jste se dozvěděl a přišla Vám v té době užitečná.“

Reakce na situaci na UA - opatření (2022)

Znění otázky: Kvůli situaci na Ukrajině děláte něco z následujícího?

Reakce na situaci na UA - opatření (2022)

Znění otázky: Kvůli situaci na Ukrajině děláte něco z následujícího?

Zájem o situaci – UA (2022)

Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace na Ukrajině?
Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

